



Klass: *Marchantiopsida*, **Ordning:** *Jungermanniales*, **Familj:** *Porellaceae*, **Släkte:** *Porella* (porellor), **Art:** *Porella arboris-vitae* - pepparporella (With.) Grolle **Synonymer:**

Kännetecken

Pepparporella bildar decimeterstora, platta, luckra, starkt glänsande mattor av olivgrön eller brungrön färg. Den har stark pepparsmak, vilket gör den lätt att indentifiera. Förutom den starka smaken skiljer sig pepparporella från övriga arter i släktet på att bladflikarna är grovtandade och spetsiga. Groddkorn saknas helt. Arten är skildkönad och fertila individer är sällsynta. I Storbritannien där arten förekommer på ett stort antal lokaler är endast honplantor funna. Sporkapslar är hittills kända endast från Madeira (1980-talet, Anders Bohlin, muntligt).

Utbredning och status

Arten var från början endast känd från en handfull lokaler i Skåne, Halland, någon enstaka i Bohuslän och Västergötland. På 1980-talet undersöktes alla kända lokaler och pepparporellan kunde inte återfinnas på mer än två lokaler belägna på Söderåsen i Skåne. En ny lokal hittades i Horredstrakten i Västergötland (Appelqvist m.fl. 1996) liksom i Dalsland (Leif Appelgren). Sedan 1998 har flera "nya" lokaler hittats i framförallt Halmstads kommun i Halland (Fritz 2002) men även i och runt Söderåsen i Skåne (Malmqvist & Weibull 2007; T. Tyler muntligt, 2010). De flesta av dessa populationer är relativt individfattiga. Arten finns även i Norge, där den har en utpräglat atlantisk utbredning med koncentration av lokalerna till Vestlandet. Den är sällsynt i Danmark. Totalutbredningen omfattar Europa, inklusive Madeira och Kanarieöarna. Arten är suboceanisk till mediterrän och vitt utbredd i Västeuropa från Kanarieöarna och Spanien i söder till västra Norge i norr. Därtill finns den i Medelhavsregionen i bergsområden söderut till Atlasbergen och österut till östra Turkiet och Kaukasus.

Ekologi

Mossan växer i Sverige på relativt torra och solvarma bergväggar av grönsten eller på stambasen av ädla lövträd, som t.ex. bok och ek. Bergväggarna är beskuggade och växtmiljön har en jämn och hög luftfuktighet. Arten tycks vara värmekrävande och föredrar sydbranter eller halvöppna dalgångar, något skuggade av lövträd. På de båda svenska lokalerna förekommer pepparporellan tillsammans med bl.a. klippfrullania *Frullania tamarisci*, stor bandmossa *Metzgeria conjugata*, grov fjädermossa *Neckera crispa* och kruskalkmossa *Tortella tortuosa*.

Hot

En totalt sett liten population, ett starkt begränsat antal lokaler och geografiskt begränsad utbredning innebär ett hot mot artens fortbestånd i Sverige. Bland annat skulle insamling lätt kunna decimera förekomsten. Arten är den mest skuggkrävande och luftfuktighetskrävande av våra porella-arter och hotas därför av att skyddande trädriddaer avverkas på växtplatserna.

Åtgärder

Lokalerna måste snarast få ett varaktigt skydd där sådant inte redan finns så att mossan inte skadas eller minskar. Skötselplanen för de av lokalerna som redan är naturreservat måste ses över så att inga ingrepp kan ske som kan decimera beståndet av pepparporella.

Övrigt

Utländska namn - NO: Galleteppemose. GB: Bitter Scalewort.

Litteratur

- Appelqvist, T., Nordén, B., & Bengtsson, O. 1996. Pepparporella, *Porella arboris-vitae*, återfunnen i Västergötland. Svensk Bot. Tidskr. 90: 21-23.
- Bohlin, A., Gustafsson, L. & Hallingbäck, T. 1982. Levermossan *Porella arboris-vitae* i Sverige. Svensk Bot. Tidskr. 76: 31-36.
- Damsholt, K. 2002. Illustrated flora of Nordic liverworts and hornworts. -- Nordic Bryological Society, Copenhagen and Lund
- Fritz, Ö. 2002. Ligger pepparporellans *Porella arboris-vitae* svenska utbredningscentrum i Halland? Myrinia 12: 92-95.
- Hill, M.O., Preston, C.D. & Smith, A.J.E. 1991. Atlas of the bryophytes of Britain and Ireland. Vol. 1. Liverworts. Harley Books, Colchester.
- Malmqvist, A. & Weibull, H. 2007. Inventering av skogliga värdekärnor, lavar och mossor i Söderåsens nationalpark. Rapport 5795. Dokumentation av de svenska nationalparkerna nr 23. Naturvårdsverket.
- Szweykowski, J. 1957. Watrobowce okolic Zwierzynca nad Wieprzem (pow. Zamosc, woj. lubelskie) Lebermoose aus der Umgegend von Zwierzyniec am Wieprz (Kreis Zamosc, Wojewodschaft Lubkin). Fragm. Florist. Geobot. 3: 115-127.

Författare

Tomas Hallingbäck 1998. Uppdaterat 2010. © ArtDatabanken, SLU 2010.